

PEST. I. félv.

3. szám.

Január 19. 1865.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat a Sz.-István-Társulat igazgatóságához kérjük intéztetni.

Előfizetési ár: helyben félfévre 1 forint 31 kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre félfévre 1 frt 66 kr., egész évre 3 frt 32 kr.

A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri fölvetelért 1 frt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt, ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítatik.

Brünek József.

Az irodalom feladata azok emlékét a későbbi kor részére megőrizni, kik, habár országokra kiható avagy világrendítő események előidézői nem voltak is, szérelyebb körükhöz mért tevékenységöknek azonban nemes ezélt tűzve ki, oly arányban fejleszték azt ki, hogy embertársaik közbecsülését méltán kiérdemlették; kik házajok iránti vonzalmokat, alapos műveltség s tudományszeretettel összekötve, minde nek felett pedig az igazi keresztény jámborság ösvényén haladva a Magasságbeinek éltök minden mozzanataiban tartozó hálájokat leróni, és szentegyházunk méltó fiaiként magukat viselni el nem mulasztották.

Ily egyénjól talált arczképét mutatjuk be lapunk mai számában Brünek József ur személyében. — Marosparton Erdélyben látott 1793-dik év február havában napvilágot, a hol is nemes származásu atyja sóhivatalnok lévén, az ő, és szelidlelkü édes anyja szül. báró Rullnő gondos felügyelete alatt az

elemi, Károly-Fejérvárott és Aradon agymnasiais, Szegeden pedig 1811-dik évben a bölcsészeti tanulmányokat az általa maiglan gondosan megörzött

iskolai bizonyítványok szerint a legkitünőbb sikerrel bevégezte.

Természeti hajlama az akkoriban még felette parlagon hevert gazdaszat felé vonzotta; K e s z t helyre sietett tehát, hogy ott a halhatlan emlékü nagy hazafi tolnai gf. Festetics György bökezüségéből alapított georgiconban tudományos alapját megvesse jövendő szak kiképzetésének.

A korát tulhaladó jártassággal birt ifju helyesen fogta fel itt állását, mintegy sejdítve azon mondat valóságát, mely később a nagy Széchenyi ajkairól hangzott le: „hogy minden haladás csak annyiban üdvös, a mennyiben szellemi alapon

nyugszik“ fáradhatlan munkásságot fejtett ki szenvedélyel megragadott szaktudományában, elannyia, hogy tanulótsáit a gyakorlat terén is mind tulszárnyalta.

A szép reményekre jogosított ifju azután így ki-képzetten a nagykárolyi gróf Károlyi-nemzetségnek még akkoron közösen kezelt urodalmaiban nyert alkalmazást, hol míg egy részről mindinkább fejlődött szakavatottsága elüljárói figyelmét magára voná, kitünő műveltsége, előzékeny és nyájas társalgása, tiszta meggyőződésbeli vallásossága azok becsülését ép úgy mint szeretetét is biztosítá számára.

Ily kedvező viszonyok közt jövendőjét biztosítva látván, 1818-ik évben házasságra lépett egy ritka szívjóságu áldott nővel, szül. Németh Jankával, kiben az élet minden viszonyai között egy ritka hűségű élettársat, valódi kincset nyert, ki midőn őt, egyetlen leánygyermekkel Eufemiával, a később országszerte ismert, ritka tehetségekkel megáldott báró Babarczy Antal ur nejevel megörvendeztette, földi pályáját boldogság s meglepődés országává varázsolta.

Kedvező helyzetét emelték a hivataloskodásában ért gyors kitüntetések, ugyannyira, hogy a gróf Károlyi családi javak bekövetkezett felosztása után, a legidősb testvér, a most is köztiszteletben élő kitünő hazafi méltóságos Károlyi István ur összes javainak teljhatalmu kormányzójává őt kérte ki s tette meg.

Mint ilyen a kezdet nehézségeivel megküzdve, a kormányzatára bizott gazdálkodási nagy testbe rendet, egybehangzást hozott, buzgalma s alapos szakképzettségénél fogva földmivelési rendszere, kiválólag pedig váltógazdálkodása által az összes eddigi jóvedelmet alig egy évtizedig tartó kormányzósága alatt több mint megkétszerezte.

Törekvéseit mindenütt Isten áldása kísérte, melyet munkája kezdetén a Magasságbelitől bevett szokásaként lekönnyörgött; körutjaiban a halálaig megőrzött „Officium Rakocianum” imakönyve soha sem maradt el tőle; bármily sürgős munkájához reggeli imája bevégzése előtt nem fogott, asztalához a mostani „felvilágosodott” korban annyira ritkává vált jámbor szokásként, asztali áldás nélkül nem ült, úgy hogy ettől bár hol volt is, bármiféle idegenek voltak is jelen, még saját házában kívül sem tért el; lefekvése előtt pedig lelkismerete vizsgálata után hálát rebegtek ajkai a kegyes Gondviselésnek, melynek munkája sikerét s mindenét köszönni szokta.

Példás viselete kihatott nemcsak a földmives osztályra, de alatta álló tisztársaira is; gondoskodása ez irányban is áldásosan kiterjedt mindenfelé; ügyelt különösen arra, hogy a munkás nép a hetedik napot Teremtőjének szentelje; míg ekként alatta állói becsülését s szeretetét megnyerte, kik annak jelül számtalan kitüntetésekben részesíték őt, mit igazol a maiglan is még fenmaradt, tisztársai által kiállított arcképe is, addig más részről mély vallásosságu főnöke gróf Károlyi István ő méltósága figyelmét sem kerülte ki, ki is őt, míg tetteles szolgálatában állott, nagyuri kegyeivel valóban mágnásosan elhalmozta, midőn pedig 1842-ben a testi erőben megtört szolgáját, kérelmére nyugalomba bocsátá, halála méltánylásaul bőkezűen kimért kegydíjjal vigasztalta meg.

Ezután Soroksáron letelepedvén, a gazdaság terén szerzett bő tapasztalatait az akkoron már virágzásnak

indult gazdasági egyesület törekvéseinek szentelte; közreműködése s ügyszeretetének bizonylatait szolgálnak az akkoriban felvett s meglevő naplók s jegyzőkönyvek; de leginkább azon kitüntetés, hogy csakhamar az igazgatóválasztmány tagjai közé vétetett fel.

Itt látták őt 1848-ig működni, a midőn is a zombori kir. kincstár uradalmi praefectusi, azután pedig a magas kincstár tanácsosi állomásával tiszteltetett meg; hanyatló kora azonban a lelkismeretes hivataloskodás terheit nem győzvé, 1852-ben véglegesen mindentől visszalépett, hogy nyugodtabban szentelhesse magát Isten szolgálatának, az egyháznak, a közjónak s egyik ártatlan szenvedélyének: a régi romai remekírók tanulmányozásának, melyet, mint több előkelő barátjával, kiválólag pedig mlgos Fogarassy Mihály cz. püspökkel folytatott levelezései tanusítják, oly tökélyre vitt, hogy benne e tekintetben tudományos tárházat vesztettünk el.

Ekkor láttuk őt az erkölcsösség s a jóirányu magyar irodalom előmozdítása körül annyi érdemet szerzett Szent-István-Társulat lelkes tagjai közé sorakozni, melynek egyik legtevékenyebb, legbuzgóbb tagjává lön.

Azok, kik etéren vele találkozni szerencsések voltak, tanui valának azon ügyszeretetnek s buzgalomnak, melylyel a társulat érdekeit előmozdítani iparkodott; számtalanok azok száma, kiket tapintatteljes felvilágosításai által tagokul megnyernie sikerült; más részről meg alig volt fontosabb ügy, a melybe ő részint tetteleg, részint tanácsadólag be nem folyt, s tán nem mondok valótlan, ha azt állitom, hogy az ő tevékenysége s bölcs mérsékletének lehet köszönni némi részben, hogy e szentezeli társulat a mult években megrendült helyzetéből Isten segítségével oly hamar kiemelkedett.

A magas értelmisége iránti beismerés s a közbecsülés oly általános volt személye irányában, hogy még a főméltóságu hétszemélyes táblánál is hazamosb ideig mint helyettes közbiró szerencsés volt alkalmaztatni.

A magyar- s német irodalombani jártassága s egyéb sokoldalú műveltsége számos hírlapi cikkeiben nyert kifejezést; az urbér megszüntetése szükségéről államgazdászati szempontból önálló munkája, s a gazdasági folyóiratokban megjelent számos értekezései pedig világos tanúságai voltak előrehaladt kitünő képzettségének.

Édes hazánk-sorsa, az 1849 ki események után folytonos izgatottságban tartá az ifjulelkű, alkotmányos érületű férfit; közelebbi barátai tanui voltak azon sokszertü aggodalomnak, mely nemes szívét az elmult években eltöltötte, elannyira, hogy még végperceiben is „a szegény haza” szavakat hallottuk elhaló ajkairól lehangzani.

A tűnő remény, hogy az 1860-ik év végével a hazai állapotok jobbra fordulandnak, levertté tette kedélyhangulatát, melyet azután régi ruganyosságából végkép kivetkőztetett azon súlyos csapás, mely őt s bánatos szívü nejét 1861-ik év január 26-án egyetlen leányuk Eufemia főnebb említett jeles hazánkfia b. Babarczy Antal dunántuli kerületi táblai elnök ur nemes

gondolkozásu nejének korai halála által érte; a meny-
nyei végzésben igazi katolikus odaadással megnyugvó
férfiúnak még testi erejét is annyira megtörte e látoga-
tás, hogy barátjai aggodalommal szemlélték, hogy e
nemes élet lángja véglobbanásához közeledik; kedély-
hangulatát a hozzá ritka ragaszkodással viseltetett szá-
mos barátja, kiválólag pedig a házban lakó bogdai
Gyertyánffy Dávid ur szívjósága sem birta meg-
változtatni; midőn végre a sok lelki szenvedés a testet is
elgyengítvén, ágyhoz szegze, míg áldásdus életét jám-

borul, mint élt, elválhatlan élettársa karjai közt, kedves
vője Babarezy Antal, több rokona s házi barátja jelen-
létében, mintán előbb a haldoklók szentségeit példás
buzgósággal fölvette, mindnyájunk fájdalmára 1864-iki
december hó végén Teremtőjének visszaadta lelkét.

Béke földi maradványaira, melyek számos előkelő
részvéte mellett tétettek az örök nyugalomra; egy szebb
házában az örök világosság fényeskedjék a kiszene-
dettnek.

Dr. Balogh Sándor,

ügyvéd, a boldogult jogképviselője.

Kátyolok a nép életéből.

I.

Vigyázzatok.

A) Nem árt egy kis komoly előhang!

Jaj de szép a lelki béke szerény házikója,
Hol az erényt cziczomatlan egyszerűség ójja.
Öntudatlan nemtudása rossz világ dolgának
Dönthetetlen fala ezen tulvilági várnak! —

Hit, az ég-föld kerekességét tulragyogó szent hit:
Mely az évek sora óta jámborokat szentit;
Mely dicsően szembeszáll a pokol kapujával,
S a csábok álfénye ellen vért gyanánt beárnyal. —

Remény az idők időtlen nagy végtelenében:
Hol a hányatott megpihen — pálmalomb kezében —;
Holott halál, köny, fájdalom már nem leszen többé;
Mindent, a mi keserítő, szent feledés főd be. —

Szeretet, miként az Ige önfeláldozása,
Ki öröktől fogva minden szép s jó kutforrása:
Szeretet az Isten iránt, tiszta mint a harmat;
Szeretet az ember iránt, mely csak jót akarhat.

E jó három testvér lakik az ártatlansággal —,
Mely mint fehér galamb a szív udvarára szárnyal:
Szűz örömök olajágát az egekől hozván,
Szemenszedett magvaival vigan táplálkozván. —

Egyszerűség! hajh vigyázz szép, mennyei urnódre,
Nehogy a csáb hadi csele kelepezebe szője!...
Ezer uton, ezerképen férhet ez hozzátok,
S romjaitok fölé kúszik a bünparaj, átok! —

Szépen sípol a madarász, s a eszít lépre esalja;
Csalétek után megy a hal, s a horgot befalja:
Felöltözik a csáb büvös, bájos szép ruhába,
S hízkelkedő szavak között zár a kalitjába.

Ne higgy minden mosolyos ajk enyelgő szavának:
Tán a piros eper alatt rád vipérák várnak!...
Van egy vezérhang szivedben, kisbirónak híják,
Kövesd az ő szent parancsát, úgy veszed majd díját.

Zúg a vihar, háborog a bünök oceánja;
Szivedet, e gyöngye sajkát, a vész veti-hányja:
Az a kereszt, mely megjelen majdan az égbolton,
Maga elég jel, hogy beléd vigasztalást oltson! —

Ne tarts minden irott betűt örök igazságnak;
Ma Gutenberg országútján döge van a sárnak:
Vajmi hamar beszennyezéd liliumruhádát;
S azon palást borulna rád, melynek neve 'bána'!

Szion ragyog! s a tudomány, mely onnét sugárik,
Szívet-elmét megvilágít a legbensőbb vázig.
De ha már befátyolozott a csáb szövédéke:
Vigyázz! nehogy sirját lelje szivedben a béke.

Ne feszegetsd a mi titok; ne higgy tenmagadnak,
Habár szived, eszed magas fénykörbe ragadnak:
Emberi ész, szív világa vaj' hamar megcsalhat;
A keresztnek hitsugára soha ki nem halhat! —

Nyulassy Antal.

Mit tartson a katolikus ember a szentírás olvasásáról?

Tavaly bizonyos népes magyar faluban egy de-
rék katolikus családnál, melynél történetesen más-
vallásuak is voltak látogatóban, egyszer csak be-
állít egy házaló. Egyéb cikkek mellett nagy meglepe-
tésekre esinos kötésű magyar bibliákat is árult.
Egy biblia hatvan krajezár! talán kötése is meg-
érte e pénzt; s mégis egy jelenvolt pap figyelmeztette
a családot, hogy ne vegye meg ezt a bibliát, ha még
oly olesó is; mi ama bizonyos másvallásu vendé-
geknek arra a csipős észrevételre nyújtott alkalmat,
„hogy a pápista papok megtiltják a nép-
nek a szentírás olvasását.“

Ugy gondolom, az efféle észrevételt máshol is hal-
lani; legalább hiteles emberek mondják, hogy a kato-
likus népet ily szemrehányásokkal gyakran faggatják.

Ezen észrevételre van néhány szóm, hogy kedves
olvasóm tudják magukat e dologban mihez tartani.

Első kérdés: szükségese-e, hogy a nép a szent-
írást olvassa? Erre kereken azt felelem, hogy nem. —
Okát adom, miért nem.

Tekintsük, hogyan hirdette Üdvözítőnk és az ő
tanítványai a szent vallást! Krisztus urunk élő szó-
val tanította az apostolokat és a népeket; apostolai-
nak meghagyta, hogy menjenek szét az egész világba

és hirdessék mindenütt szent tanítását; elküldötte nekik a vigasztaló Szentlelket, ki őket minden igazságra oktatta; és ezt tette akkor, mikor az új-szövetségi szentírásból még egy betű sem volt megírva; mert nem lesz érdektelen tudnunk, hogy az új-szövetség első könyve mintegy tiz évvel iratott Üdvözítőnk halála után, az utolsó pedig legalább hatvan esztendővel későbbben. Az összes egyházak több mint 300 évvel Krisztus halála után jutottak csak az új-szövetségi szentírás birtokába.

Ebből látni, hogy Jézus egyháza kezdetétől valamin az Üdvözítő élő szóval tanította a népeket, úgy az ő szent példájára és parancsára az apostolok és azok utódai is az élő szóval való oktatást tekintették a kath. egyház hivatásának.

„A ki titeket hallgat, mondá még isteni mestereink, az engem hallgat; a ki titeket megvet, az engem vet meg.”

Hitünk isteni szerzője az ő szent tanítása letéteményesévé az egyházat tette, melynek megigérte, hogy vele lesz a világ végeztéig; s azért a szentírás használata is inkább az egyháziakat illeti. Szent Ambrus a szentírást egyenesen papi könyvnek nevezte; szent Ágoston pedig azt mondotta, hogy oly embernek, ki a hit-, remény- és szeretetre támaszkodik, a szentírásra csak azért van szüksége, hogy másokat oktasson.

Épen azért, mivel a szentírás mintegy papi könyv, az egyház nagy gondot fordít arra, hogy papjai azt alaposan tanulják. A papnevelő iskolákban (semináriumokban) a kispapok egy arra különösen rendelt oktató vezérlete mellett két esztendőn keresztül tanulják a szentírást és ennek magyarázatát, hogy mire a lelkipásztorság hivatalára kikerülnek, élő szóval alaposan oktathassák a híveket.

De mikor azt mondjuk, hogy a szentírás inkább papi könyv lévén, olvasása a népnek nem épen szükséges: ne higye senki, hogy az egyház a katolikus híveknek megtiltja a szentkönyvek olvasását.

Az egyház a szentírás olvasását soha sem tiltotta, hanem használatát csupán megszorította, s erre fontos okai voltak, mert:

A hitszakadás szomorú korszakában, oly időben, midőn a népet a kath. egyháztól való elszakadásra csábították, azok, kik a hitszakadást kezdték és terjesztették, a hazai nyelvre lefordították a bibliát, de úgy, hogy a mi az ő tanításukkal ellenkezett, azt megmástitották vagy épen kihagyták. Ilyen példányu szentírásokat aztán elterjesztettek a nép közt, erre bizván, hogy értelmezze, a mint tudja. Ebből szükségkép oly zavar keletkezett, a viszálykodás maguk a hitszakadók közt oly gyakori és elkeseredett volt, hogy a

protestáns felekezet egyik főoszlopa Melancthon könyvekre fakadt azon épen nem példás egyenetlenségre, mely az ő nyájokban lábra kapott.

Ily körülmények közt a tanító egyház kötelességének ismerte üdvös rendszabályokhoz nyulni. E célra Trient vagy máskép Trident nevű városban egyházi közzsinat tartatott, melyben egyéb üdvös rendeletek mellett azt is megállapították, hogy miután tapasztalás szerint a szentírás olvasása több emberre nézve inkább káros, mint hasznos, a katolikus írók által kiadott szentírás rendes használata csak olyanoknak engedjék meg, kik elég jó lelkülettel és elég ismerettel bírnak arra, hogy ezen olvasás által hitökben és vallásosságukban megszilárduljanak.

Ennek alapján manap a kath. egyházban ez a gyakorlat vagyion:

A katolikus embernek csak olyan, akármily nyelvre fordított szentírást szabad olvasnia, melyet az apostoli szentszék jóváhagyott. E megszorítás azért van, mert a protestáns bibliákban némely részek egészen el vannak hagyva, mások meg másítva. És az ily protestáns bibliáknak roppant nagy az özöne. Angolországban 1804-ben protestáns bibliakiadó-társaság alakult, mely a szentírást minden nyelvre fordítja s azok terjesztésére milliókat költ. Nálunk is nagy számmal árulják az ezen angol társaság által kiadott magyar és német protestáns bibliákat, s azokat majdnem ingyen osztogatják. Azért a kath. ember, ha szentírást kezébe vesz, minden előtt nézze meg, rajt van-e: „Az apostoli szentszék jóváhagyásával.”

Másodszor ohajtja az egyház, hogy a világi kath. ember oly szentírást használjon, melyben felvilágosító jegyzetek vannak, hogy a nehezebb helyeket ezen jegyzetek segítségével kellően megértse.

Ilyen jegyzetekkel ellátott és az apostoli szentszék által jóváhagyott szentírást ad ki most nagymélt. Bartakovics Albert egri érsek pártfogása mellett a Szent-István-Társulat, melynek eddig megjelent része világi katolikusok kezében is számos példányban forog.

Azokból, miket mondottunk, kiviláglik, hogy a kath. egyház híveinek soha sem tiltotta meg a szentírás olvasását, hanem csupán azon körültekintéssel él, hogy csak általa átnézett és jóváhagyott kiadásokat enged a katolikusok által használni. S hogy visszatérjünk, a honnan kiindultunk, a cikk elején említett kath. pap nagyon jól cselekedett, midőn nem ajánlotta a házaló által ajánlott protestáns biblia megvételét.

Füssy.

Rosz tréfának szomorú vége.

I.

Férj és feleség beszélgetése.

— Akárki mit mond, mégis csak szép leány voltál te édes Margitom. Mint a tejbe csöppent vér, úgy piroslott fehér orczádon az egészség rózsája. Aztán hogyan illett szép hosszú hajadba az a lobogó szalag, s mily

helyesen folyt az le karsu derekadra. Hát mikor ünnepen sarkos csizmáidban végig kopogtál az utcán, hogyan utánad fordult minden szem!!

— Mind másképp van ez már édes Mártonom. A szép

leány-élet hamar elröpül. A fejkötő alatt gondok teremnek. Hátha még a bű keze is hozzánk fér, vajmi hamar leszedi orcánkról az ifjuság zománczát, egyszer csak azon vesszük magunkat észre, hogy hervadunk és fogynak. Így vagyok én is, mióta kis fiunk meghalt!

— Jó helyen van a kis ártatlan teremtés, soha se keseregj miatta. Ki tudja, ha megmarad, nem érték volna-e nagy szenvedések, melyektől most megmenekedve szállt el az angyalok közé.

— Nem is zúgolódok az Uristen ellen; de nem tehetek róla, ha könnyeim kicsordulnak, mikor eszembe jut. Hogyan ősrült a lelkem, mikor karjaim közt röpködött, mint a fészekből kikészülő picziny madárfi. Mily édes teher volt nekem, mikor keblemen aludt; és mikor fölédredve rám-rám mosolygott, azt gondoltam, hogy meg kell ennem szerettemből az édes kedveskét. Akkor sohasem voltam egyedül, ha te dolgoz után mentél is. Tudtam, hogy a kis ártatlanra őrangyala vigyáz, s hittem, hogy érette engem is megőriz. De azóta oly félnék vagyok, s nem tehetek róla, sokszor aggódok, azt sem tudom miért? Szívem elszorul oly fájdalomtól, melynek okát sem tudom. Ki tudja, e busongó érzelem nem valamely szerencsétlenség elősejtelve-e, mely bennünket érni fog?

— Az Isten mindig szabad velünk, édes Margitom. Sokszoros bűneinkért meg is érdemeljük, hogy megfenyítsen. De azért kár volna előre epeszteni magunkat történhető rossz dolgok miatt. Élve halva Isten kezében vagyunk. Ne busulj ok nélkül Margit, jó az Isten, jót ad...

— Azt ugy is tudom, Márton, hogy az Isten jó; hanem mi vagyunk rosszak. Most is bánom még, hogy fiatal pajkosságból sokszor kinevettem, s néha bántalmaztam is azt az eszelős fiút, ki falunkban gyakran megfordult. Pedig mit tehetett róla szegény, hogy nem volt helyes esze.

— Magam sem voltam jobb. A pajtáság sokra ráviszi az embert. Emlékezel rá, mikor az a nagy verekedés volt a koresmán, mikor oly sokan távoztak onnan véresen; én is ott voltam. Nem verekedtem ugyan, de nem is csillapítottam; s mikor láttam is, hogy azt a szegény bojtárt, ki a sebében utóbb meg is halt, most mindjárt fejen ütik, talán birtam volna is ellenfelével, de csak néztem mind a hal, és meg se mozdultam. Ez maig is nyomja a lelkemet, s ha Isten keze valaha rám sulyosodnék, ez azért történnék, mert én röst, gyáva vagy épen szívtelen voltam kezemet fölemelni egy halálos ütés elhárítására.

— Juj ember, azt még ennyire nem is tudtam. Most már igazán félek ám, hogy az Isten keze ránk nehezül. Hú — kiált Margit megrázkódva — csak ezt az embert ne látnám soha!

— Miféle embert? kérdi megütődve Márton.

— Ezt a Jeges Ferkót. Most ment el ablakunk alatt, s oly sátányi tekintettel vigyorgott be, hogy láttára önkénytelenül megborzadtam.

— Hadd menjen a maga útján az életterlen. Mit árthat ő nekünk?

— Ártani bizony árthat, mert elég ahhoz való rosszakarat van benne. Akárhová tesz a jó Isten, de én rettegek ezen embertől.

— Azt tudom, hogy haragszik rád, mert szerelmét visszautasítád; én rám is haragszik, mintha én lettem volna oka, hogy te nem szeretted.

— Kész voltam inkább örökre leány maradni vagy kutba ugorni, mint hogy az ő felesége legyek. Amely legény a szegény leányt rosra kísérti, nem érdemel egyebet, mint megvetést. . . De ne feszegessük az elmult dolgokat. Hála Istennek, hogy elmúltak. . .

A beszélgetés fonala megszakadt. . . Mindketten gondolatokba merültek. Márton, ki a helységnek éjjeli őre — baktere — volt, dárdáját igazgatta, Margit főzéshez fogott. Mindenik ugy érezte, hogy szívének előbbi vidámsága eltűnt, s komor érzés fogta el azt. Azt gondolták a komoly beszéd következtében, elvonuló felleg, melyet az előbbi derű vált majd föl.

II.

A fonóházban.

Beálltak a hosszú sötét esték; megnyultak a fonókák.

Hajdan, mikor romlatlan fiatalokra jámbor öregek vigyáztak, ártalmatlanok lehettek a fonókák. De mióta az öregek a jópéldaadásban és vigyázásban megfogyatkoztak, sőt maguk is a fiatalokkal versenyeznek a rosban; mióta a fiatalság a csábítás ördöge után jár minden tartózkodás nélkül, azóta bizony veszélyesekké váltak azok. Azóta nem egy leány hullatott már keserű könyveket az utra, melyen a fonóba járt, s nem egy házaspár vesztette el a néhány garasért, melyeket az olaj árából meggazdálkodott, a házi nyugalmat és békét, mely nélkül családi boldogság ninesen.

Kényes virág az ártatlanság; csak a szüleiből biztos körében, az apai oltalom árnyában, az anyai vigyázás verőfényében virul az. A fonókák tikkasztó gőzében hamar ellankad; az ott divatozó pajkos beszédek, sikamlós tréfák és csábító hízlegések között elveszti bájos himporát. Azért nem csoda, ha e veszélyes gyűlhelyek kiirtását sokan czélba vették, legalább is rajta vannak, hogy ártalmatlanokká tegyék, noha fájdalom kevés sikerrel!

Margit jó ideig távol tartá a fonótól magát. Otthon varrogatott vagy font egyedül, míg férje a faluban őrzőjőrártát végzé. De minthogy Jeges Ferkó megint elkezdett ablakán bevigyorogni, sőt már ajtaján is betolakodott, rászánta magát a biztonság kedvéért, s ő is a Viczák fonókájába járt. Nem sok örömet talált ott. Már az, hogy minden legény szabadon ki s bejárt, igen visszatetszett neki. Méginkább bántották a sikamlós beszédek, melyekbe asszony és leány egyiránt bele szólt. S nem egyszer pirult el a pajkos dalokon, melyek ott felhangzottak. Mi több, Jeges Ferkó épen őt vette czélba; majd susogva hajolt vállára, majd hangosan intézett hozzája szavakat, melyek mélyen sebzettek, s igen elszomoríták.

Azon gondolkodott már, hogy elmarad e körből, melyben oly rosszul érezte magát. De félt a megítéltéstől. Ugy is azt tapasztalta, hogy többen ferdén néznek rá, s mivel a pajkosságban részt nem vesz, majd kevélynek, majd szenteskedőnek mondják. Ő benne is

megvolt a gyarlóság, hogy mások miatt csaknem félt oly jónak látszani, a milyen volt.

Szomoru kiváltsága a világnak, hogy abban a bűn uralkodik, s fölemelt fővel jár a gonoszság, szabadon lépve át majd minden küszöböt.

Szomoru gyarlóságuk a jóknak, hogy a rosszal végkép szakítani nem mernek. Ha szívökben gyűlölik is, de külsőkép elnézéssel vannak iránta, a miből ő csak több és több biztosságot merit.

A fonóházbeliek mindnyájan ismerték Jeges Ferkónak vásott életét. Tudták, hogy Margitnak leánykorában is utána esett. Ismerték Margit jámborságát is; tudták, hogy szegény leány letére is tisztán megőrizte magát; asszony is becsületes; és még sem találkozott, ki neki e tolakodó ember ellenében pártját fogta s ezen, becsületes fehérnépek közé úgy sem való pajkos ifjut a fonóból kiutasította volna. Belépett, mikor neki tetszett; ott volt, míg neki tetszett, ingerkedett Margittal, a mint kedve tartotta. Hogy a jó asszonynak pirulást, fájdalmat okozott, ezt látni önmagának szinte jól esett, a többinek pedig időtöltésül szolgált. Azért szinte megkönnyebbedett szegény Margit, mikor boszantója másfelé csavargott, vagy a fonóból kiment.

Épen így megőrült egyik estén, nemsokára ama nap után, melyen férjével oly édesbusan beszélgetett, midőn Jeges Ferkó a fonóból korábban, mint egyébkor távozott, a többi fiatalokat is magával híván.

Na hála Istennek — gondolá magában, mert mondani nem is merete volna — hogy elment, mára legalább megmenekedtem tőle.

III.

A tréfa.

Jeges Ferkó a fonóból egyenesen csapszékbe vezette pajtásait; ama veszedelmes helyre, hol oly sok gonosz szándék megérlelődik, oly sok bűnnek és bajnak magva hintetik el. Ő t. i. ezen estét tüzte ki Margitnak és férjének kitréfálására, mint mondá, valósággal azonban megboszulására, mint bensejében forralá.

Hordatta a bort; mert borra honnan honnan sem, mindig volt pénze, s ismerte a falusi nép azon gyöngeségét — tiszteletbecsület a javának — hogyha borban van, sok mindenre rá lehet venni, mitől máskor lelkében borzad. Apródonkint adta elő tervét, melytől elejénte mind visszajedtek, mert azt állították, hogy őket sem Márton sem Margit soha nem bántották, hát ők sem bántják; és hátha a tréfának rosz vége talál lenni: ki veszi a lelkére?

— Arra veszem én — felelé Ferkó. Hát ti azt gondoljátok, hogy én bakterékat bántani akarom? Eszemágában sincs. Egy hajszálkhoz sem nyulok, azt fogadom. Az egész csak egy kis tréfa akar lenni, a mi abból állna, hogy ti eloszolva a merre Márton éjfélájában az órát lesi, távolról, mintha ő rá nem is gondolnátok, de mégis úgy, hogy meghallja, arról beszélnétek, hogy mily hamar eshetik az embernek baja; hogy Margit egy tüt nyelt le véletlenül, és talán bele is hal; a másik meg amodább azt mondhatná, hogy rögtön meg is halt, haza is vitték, ki is terítették immár. A többi az én gondom. Azt szeretném én kitudni pajtások, vágta

utána, hogy hát igazán oly nagyon szeretik-e egymást, mint mondják.

Volt ugyan, ki azt mondá, hátha nem jó vége lesz; de a bor és rábeszélés minden aggodalmat megszüntetett, s a pajtások röhögve indultak el, hogy a tréfa végrehajtásában eszközül szolgáljanak.

Jeges Ferkó Márton háza felé tartott, ajtaját felnyitván egy nyoszolát a szoba közepére tett, arra elkészített vázat helyezett nő ruhába öltöztetve s fehér lepedővel leterítve, a méces az asztalon pislogott, bágyadt fénye épen elég volt arra, hogy a vázat ablakon át is meg lehessen látni a nélkül, hogy fölismertessék. Maga Jeges a kerítésen belül lapult meg, előre kinyitván a kertajtót is, hogy ha a szükség úgy kívánná, arra is eltűnhessen a szemek elől.

Azalatt a kiindult pajtások elkezdtek a betanult leczkét. Midőn szegény Márton elsőben hallá őket véletlen szerencsétlenségről beszélni, mint afféle jószívű ember részvétre gerjedt. De midőn e szavakat hallá „szegény Margit lenyelt véletlenül egy tüt“ nagyon megijedt. Bizony — így gondolkodék magában — utóbb még az én feleségemet érte baj! Ujra hallja: „szegény Margit talán bele is hal.“ Reszketve hallgatódzik. „De már eddig meg is halt“ — mondja egy új hang.

— Ki halt meg? — kiáltja Márton remegő hangon — Micsoda Margit?

Józan emberek azonnal észrevették volna, hogy Márton félig már hiszi a hirt, és e hir borzasztóan kizozza lelkét, s valószínűleg kijelentik, hogy tréfa az egész. De a bor által gondolkozásuk módjából kiejtett suhanczok nem ügyeltek a reszkető hangra, hanem inkább fokozta kedvöket az aggodalom, mely Mártont megragadta, s szivtelenül azt felelék egyszerre ketten is: „hát a bakter felesége, az a Margit nyelte le a tüt.“ Szentséges mindenható Uristen! kiáltá erre Márton, és eszeveszetten futni kezdett a falu azon része felé, hol házaeskája állt.

A pajtások röhögve kiálták: „elhitte ám a bolond; ni hogyan szalad, mint a kinek esze nincsen.“

A mint a mécs által megvilágított ablak Márton szemébe tünt, méginkább megerősödött hitében, hogy Margitot baj érte. S midőn az ablakon benézett, s a kiterített vázat meglátta, böszült fájdalommal rohant az ajtónak szivrendítő hangon kiáltozva: „Margit, édes Margitom, mi talált?“ E pillanatban Jeges Ferkó mondá palástolt hangon: „bizony ki van ő már terítve.“ Márton a szobaajtóban összerogyott, és eszméletlenül feküdt a földön. Mely pillanatot felhasználva Jeges Ferkó a méceset kioltá, s a vázat felragadva futásnak eredt. Márton épen akkor kelt föl, s utána rohanva kergette őt, árkon bokron keresztül, böszülten kiáltozva: „Margit ne fuss el, édes Margitom ne hagyj itt!“ Jegesnek sikerülvén magát elrejtetni, Márton az egész falut befutkozta szüntelen kiáltozva: „Margit ne fuss el!“ A zaj végre a fonóházba is behatott. Midőn Margit férjének rémületes kiáltozását meghallá, annál inkább megijedt, mert okát még csak nem is sejtethé. Hasztalan futott utána, nem érheté be, míg végre a bíró lámpával jövéni ki, többet magával utját állták szegénynek. Margit is ott termett, s szivrázó hangon kiáltá: „kedves férjem mi baj ért téged?“ Márton ujra kiáltozni kezdett: „Margit ne fuss

el! és nejét oly szorosan szoritá kebléhez, hogy két ember sem tudta kiszabadítani. A szegény nő férjének dult vonásait, zavart tekintetét látva, megborzadva mondá: „Jaj nekem édes Istenem! ez a szegény ember megőrült“; és keserves zokogásban tört ki.

Lassankint az egész falu talpon lett. A zavar általános volt, de csak másnap jutott köztudomásra, hogy az egészet Jeges Ferkó gonosz tréfája okozta.

Azóta évek multak el; de Márton észvilága nem derült föl többé; most is tébolyodva jár. Mindenkinék szive megesis rajta, midőn fadárdával kezében gyermekektől kísérve tébolyog, s majd az órákat kiáltja el

mosolygó arczal, majd eszeveszetten fut kiáltozva: „Margit ne fuss el!“

Szegény jó Margit hiven gondját viseli, áldván az Istent, hogy kis fiát előre elvette.

Jeges Ferkó kínos nyavalyában veszett el, nem siratva senkitől, míg szegény Márton fölött nem egy jámbor lélek hullatja a részvét könyeit. E részvét, a felebaráti szeretet ezen nemes kifolyása s a hit, melyből a szeretet fakad, adnak a szegény jó Margitnak erőt, mely őt a csapás elviselhetésére képessé teszi.

Emberek! gonosz tréfát ne üzzetek, mert akaratok ellen is szomorú vége lehet. Szabó Imre.

Egy örömnap.

Vajmi ritkán hallunk valami jót és örömdetést, azért is tudva, hogy minden becsületes magyar embernek jól esik, ha kedveltje és tiszteletének tárgya boldogságáról hall, s kedvesen érinti őt a jó hír, elmondom mi tette ez új év negyedik napját emlékezetessé. Ugyan is: az ő Károlyi-törzsnek jelenlegi feje, nagy-károlyi gróf Károlyi István ur ő méltósága e napon vezette oltárhoz méltóságos Orczy Mária bárónőt, a magas műveltség és tündöklő keresztény érényeinél fogva hozzá méltó urhölgyet; valódi öröm volt látni a fiatallelkű, ritka elevenségű deli férfiut, a neki saját méltóságával lépdelni arájával; reggel fél 10 óraker a t. szervita atyák kápolnájába gyülekezett a két magas család szent misére, hol csak a legközelebbi vérrokonok, alig 30 tagból álló körben a haza színét képviselték. Az ünnephez mért fény és ragyogó magyar köntösök nem valának képesek lekötni a figyelmet; mert mintegy átszellemülve csüggték a jelenlevők az áldást rebegő papnak ajkain, kísérve őt a Mindenható áldásának lekönyörgésében: a szent szertartást a méltóságos gróf ur egyenes kívánatára ngos Holló Mihály főthi prépost ur végzé, ki hosszú két évtized folytán derült és borult napjait osztá.

Esketés előtt a főnczimzett prépost ur e szavakat intézte a jegyesekhez:

Főrangu jegyesek!

Mit hosszabb időtől tiszta kebletek rejtve ápolt, mit kezdetben sejtve, alig valátok hajlandók önmagatoknak bevallani, mit Istennek, kinek akaratja nélkül hajunk szála sem mozdul, sz. malasztja megérlelt, mitől jelenleg nemes szivetek eltölt: Isten, és az ő szentegyháza előtt őszintén és ünnepélyesen nyilvánítsátok, hogy azt kegyelmével megszentélje.

Eskü után:

Az egyház a szentséget, melyet sz. Pál nagynak nevez, alázatos szolgálja által felad, és mint elválaszthatlan hitestársakat áldásával bocsát el; de áldásával kötelmeket is ad; új pálya, de nem ismeretlen kötelmek azok, melyek teljesítéséről, és ebbeli erős feltételekről előbbi pályátok kezeskedik, mert magas állástoknál magasabb szellem, emelkedettebb köteleesség-érzet, és élet-bőleség mind kettőtöknek szép tulajdona; — az élet tűz-

próbáján sértetlenül haladt férfunak megedzett szeplőtelen jelleme, biztos zálog éltetek sajkájának boldog és szerencsés vezetésére; — s én szivem mélyéből üdvözöllek nemes hölgy, midőn oly szivet tettél sajátoddá, mely minden képzeletet felülmuló benső viharok, és az életet felemésztő, nem érdemlett fájdalmak özöne között, egy mennyei erő, a sz. hit által tartatott meg számadra épen és feddhetetlenül; e nemes szivben két oltár létezik, egyikén lángol tiszta szerelmed, a másikon ég, egy páratlan jó atyának jó gyermekei iránti kiolthatatlan forró szeretete, és e kettő a fölöttök lángoló isteni szeretetből veszi táplálékát! — Ápold a neked annyira saját szenteség- és tapintatteljes bőleségeddel mindkettőt vetélkedés nélkül, mert csak így boldogítand mindannyiatokat.

Nem adatott még halandónak, hogy élteinek napjai mind felhőtlenek voltak volna; azért nemes hölgy ne vedd baljóslatnak, ha e legörvendetesebb éltednek e legemlékezetesebb napján könyeid megerednek, mert azon drága szülői karokból, melyek élted első percétől a jelenig oly édesdeden, annyi gond és aggodalommal ápoltak, kibontakozni, azon forróan szerető testvéri körből, melynél edesebbet, drágábbat nem ismerél, távozni, gyöngéd szivednek, vajmi nehéz! Ámde mindezen édes kötelék épen marad, sőt nem szabad megszakadnia; kedveltjeid közül egyet sem vesztesz el, sőt azok száma szived választottjával szaporodik, a drágaemlékü atyai háznak elhagyása is csak látszólagos, a csekély távolságot véve alig más, mint ugyanazon háznak más lakosztályába való költözés.

Magas érényeid fűszerezzék fényes pályátokat, és az Ur angyalaként örködjék a becses élet felett, mely oly sok magas rokonnak, oly sok hű barátoknak és oly sok hő tisztelőnek annyira drága!

Terjeszse az egek Ura boldog napjaitokat az emberi kor leghosszabb határáig, és én felemelve kezeimet buzgó szívvél kérem, hogy áldjon meg titeket az Atya, Fiu és Szentlélek! Amen.

Az egyházból távozva a főrangú pár, miután a szivélyes-üdvözlőket elfogadta volt, Főthi a távozott, hová azt mindannyinak áldása követé.

Mi újság?

(A pápai körlevél miatti surlódások Franciaországban.) Az egyház sorsa az üldöztetés, ezt Üdvözítőnk szavaiból tudjuk, ezt a történet is tanúsítja. Franciaországban jelenleg a kormányon oly férfiak is ülnek, kik ellenségei az egyháznak, s kiknek azért nem tetszett, hogy Ő Szentsége általunk is röviden ismertett körlevelében inti a főpásztorokat, hogy a gondjaikra bizott híveket az istentelenségtől és romlottságtól visszatartsák. Ezen francia kormányférfiak megtiltották a püspököknek ez apostoli levél kihirdetését, csupán csak azt engedvén meg, hogy a jubileumot adhassák a hívek tudtára. De a lángbuzgalma francia főpapok inkább Istennek engedelmeskednek, mint az embereknek, és Ő Szentsége levelét kihirdetik. — A kormány tilalmára nézve a napokban ezt írta Hippoursi püspök: „Nálunk büntetlenül megtámadható a vallás, tanai, az egyház jogai, a keresztény morál szabályai, s Jézus Krisztus földi helytartójának utasításai: csupán a püspökök azok, kikre hallgatás van parancsolva, s kik eltiltvák e szent dolgoknak a szószékről való védelmezésétől, a szószékről, melyről a nép mindig nyugalom- s komolyságteljes magyarázatokat hall. Történjék azonban bármí, Jézus Krisztus helytartójának utasításai reánk nézve mindig szent és sértetlen szabályt fognak képezni. A papság tudja, hogy ezen hűséget a szent szék íránt nemcsak lelkismerete, de a pápi becsület érzelme is parancsolja. Minél magasbra tornyosulnak a veszélyek, a kath. papság annál szorosabban fog az apostoli szent szék körül csoportosulni, mely az emberi méltóság s a lelkismeretbeli függetlenség valódi támaszlopa.“

(A Szent-István-Társulat) folyó hó 12-kén választmányi ülést tartott, melynek határozataiból kiemeljük, hogy a társulat könnyebbé akarván tenni kevesebb módos hazánkfiainak a belépést, azon végzést hozta, hogy minden belépő új tag a Szentírás, Szentek élete és Encyclopaedia eddig megjelent köteteit harmadrész áron meg fogja kapni. Új előfizetőink kedvéért megjegyezzük, hogy a ki a társulathoz belépni ohajt, fizet egy évre 3 frt 15 krt, s ezért kap 90 nyomtatott ivre menő becses munkákat. A belépni szándékozók legjobban tesznek, ha eziránt lelkészöknél jelentik magukat.

(Boldogult Nikolics János) volt esávolyi plebános Bácskában a Szent-László-Társulat czéljaira még életében 1500 frtot adományozott, mely összeg a társulat mlgn elnökének a napokban már át is adatott. — Egész vagyonát, mely mintegy 10,000 forintba ment, csupa jótékony czélra hagyta. Ezzel kapcsolatban fölemlítjük, hogy Tóth Antal bogoyoszlói plebános Csorna mellett, végrendeletében 3000 forintot szintén jótékony czélokra hagyott.

(Főpapi jótékonyosság.) A nmlt. egri érsek a miskolci kath. nőnevelő intézet javára 5000 forintnyi adományt tett le; és midőn egy 12 tagból álló küldöttség a nagylelkű ajándékot megköszönte, az érsek azt válaszolta, hogy Isten segédmevel Miskolc kath. közönsége érdekében és javára eddigi csekélyebb alapítványánál nagyobbat is remél tehetni. — A nmlt. veszprémi püspök pedig egy Ádáz-Tevelen építendő iskolára 180 forintot; a szent-gáliaknak harangra 100 frtot; a veszprémi legényegyletnek 70 frtot; a leégett Torna helységnek 50 frtot, a veszprémi szegényeknek karácsonra 100 frtot és újévre

ismét 140 forintot adományozott. A jutalmazó Isten áldja meg azokat a jötevő kezeket.

(A nagymélt. veszprémi püspök az oltáregylet ügyében), mely az ő egyházmegyéjében egy ével ezelőtt megalakult, dec. 24-ikéről kelt Atyai levelet intézett papság- és híveibe. E levélből, melyben buzdít, hogy minél számosabban irassák be magukat a szentezelu oltáregyletbe, egyszersmind azon örvendetes tudomást szereztük, hogy a veszprémi egyelet már számos egyházra oly rövid idő alatt is kiterjeszthette jótékonyágát; különösen kiemeljük, hogy Pápán a keresztény szeretetről nevezett szüzek intézete, melyet a nmlt. püspök a várossal egyesülve a mult őszszel alapított, az adakozók különös kívánatára a kápolna részére egy eziboriumot, négy miseruhát, palástot, 4 oltárvánkost és még több az isteni szolgálathoz szükséges ruhaneműt kapott.

(Egyiptomi igazságszolgáltatás.) A ki itt a szabadban növő fát megsérti, vagy kétszeresen téríti meg a tett kárt, vagy 75 korbácsot kap. A pék és mészáros, ha hamis mértéket használ vagy a vevőt másként csalja, mintegy 100 botot kap. Ha valaki az adó alól ki akar bujni, 79 korbácsot vernek rája. Ez aztán így megy a vétségek minden fokán keresztül.

(Derék új kath. lap.) Pécsent a kath. irodalom terén dicséretesen ismert Szauder Antal szerkesztése mellett „Népnevelők Kalauza“ című lap indult meg. Megjelenik minden tizedik napon; előfizetési ára jan. 10-től szeptember 20-ig 2 forint. Ajánljuk a kath. nevelés- és elemi tanügy összes barátainak.

(Egy új ifjúsági és egy népkönyv.) 1) „Sziwhangok vagy újévi, név- és születésnap, tanodai ünnepe-lyekre való s egyéb alkalmi üdvözetek, emléksorok, kötött és kötetlen alakban. Mindkét nembeli ifjúság számára, írták Nagy Antal és Vargyas Endre. Győr, 1865.“ A derék ifju szerzők e műve feloszlik verses és nem verses részre. Mindkét részben a főjelölt alkalmakra számos üdvözetek vannak, melyeket a tanuló ifjúság igen jól fog használni. A műnek becsét még inkább emelik a sikerült „Emléksorok.“ Tanár és tanító urak, kikhez tanítványaik nagyon gyakran üdvözetekért szoktak folyamodni, jó kíségetőül fogják a „Sziwhangok“ at használni. Megjelent Győrött Hennicke Rezsónél s általa minden hiteles könyvárusnál kapható. — 2) Alföldi képes könyvtár, II. füzet. A ki e vállalat irányát és szellemét az első füzetből ismeri, csak helyeselhető vágygyal nézett a második megjelenésének eléje, mely ezéljához képest érdekes olvasmányokat a magyar elődök- és népeletből eredeti s érdekes eszmemenettel olyképen ad elő, hogy a művelődő magyar nép-nél és fejlődő ifjúságnál annyi más maszlagos olvasmánynak ellenadagaul szolgáljon, vagy mi még kívánatosb, azoknak helyét üdvösen elfoglalja.

(A legnagyobb egyház Amerikában) Philadelphiá nevű városban létezik. Ezen sz. Péter és Pál apostolok tiszteletére emelt nagyszerű egyház 18 évig épült; az építkezési költségek 1¼ millió ezüst forintba mentek; az orgona maga külön 40,000 ezüstforintba került.

Szerkesztői mondanivalók.

O. Fogadja köszönetünket; nem is kételkedünk, hogy kegyed munkálata a bírálók tetszését is ki fogja nyerni.

B. Endrőd és R. Baja: Nem közölhető.

B. M.-sz.-Márton: Magánlevelet írtunk.

A. Sámson, B. Dédes, J. Erdőd, M. Eger, O. Eger Szalók. Szeretettel kérjük szives közreműködésüket.

Kiadja a **Szent-István-Társulat** (borz-uteza 3. sz.). — Felelős ideigl. szerkesztő: **Füßy Tamás**.

Nyomatott Pesten, 1865. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál (Barátok tere 7. sz.)